

Yönetim Literatüründe Postmodernizm: Bibliyometrik Bir Analiz

Postmodernism in Management Literature: A Bibliometric Analysis

Yasemin SAVAŞ

Dr. Öğretim Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi
Ticaret ve Sanayi MYO, Dış Ticaret Bölümü,
yasemin.savas@karatay.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5089-1185>

Makale Başvuru Tarihi: 30.10.2023

Makale Kabul Tarihi: 31.12.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

ÖZET

Bu çalışma bibliyometrik analiz kullanarak yönetim alanında postmodernizm kavramının kullanımına genel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır. Postmodernizm, çeşitli şekillerde bir "dönem", bir "perspektif" veya yeni bir "düşünce paradigması" olarak değerlendirilir. Düşünce paradigması rolüyle farklı teorileştirme ve araştırma uygulamalarını içeren, belli bir ortak özelliğe sahip birden fazla parçayı, bölümü veya sınıfları birlikte belirten bir kavramdır. Bu doğrultuda Web of Science Core Collection veri tabanı kullanılarak 1988-2022 yılları arasında yönetim alanında, başlıklarında, özetlerinde ve/veya anahtar kelimelerde 'postmodernizm' teriminin kullanıldığı toplam 201 makale incelenmiştir. İncelenen veriler VOSviewer yazılım programı ile haritalandırılmıştır. Çalışmada öncelikle belirli bibliyometrik göstergelere dayalı olarak 201 makaleye genel bir bakış sunulmuştur. Daha sonra makaleler üzerinde atıf ve ortak atıf analizi gibi bibliyometrik yöntemler uygulanarak irdelenmiştir. Böylece alanın dinamizmine ilişkin kapsamlı bir görüş sunarak ve temel çalışmaları, dergileri, yazarları ve bunların ara bağlantılarını belirleyerek yönetim alanında postmodernizm kavramının kullanımının gelişimini görselleştirilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular, kapsamlı bir kavramsal çerçevenin sunulmasına destek olmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Yönetim,
Postmodernizm,
Bibliyometrik Analiz,

ABSTRACT

Using bibliometric analysis, this study attempts to provide an overview of the application of the term of postmodernism in the field of management. Postmodernism is variously considered a "period," a "perspective," or a new "thought paradigm." It is a concept that encompasses various theorising and research applications with its function as a paradigm of thought, and denotes more than one part, department, or category with a particular shared characteristic. A comprehensive analysis was conducted on a corpus of 201 scholarly publications in the subject of management, whereby the phrase 'postmodernism' was prominently featured in their titles, abstracts, and/or keywords. The investigation spanned the years 1988 to 2022, utilising the Web of Science Core Collection database as the primary source of data. The study begins by providing an overview of 201 papers, focusing on specific bibliometric factors. Subsequently, the publications underwent scrutiny through the application of bibliometric techniques, including citation and co-citation analysis. Thus, we illustrate the evolution of the use of the concept of postmodernism in the field of management, providing a comprehensive view of the field's dynamism and identifying the principal works, journals, authors, and their interconnections. The results collected in the research provide evidence in favour of the development of a comprehensive conceptual framework.

Keywords:

Management,
Postmodernism,
Bibliometric Analysis,

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): SAVAŞ, Yasemin (2023), "Yönetim Literatüründe Postmodernizm: Bibliyometrik Bir Analiz", *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, S.6(4), ss.1199-1213, Doi: <https://doi.org/10.33712/mana.1383254>

1. GİRİŞ

Postmodernizm, entelektüel bakış açısından ileri gelir ve edebiyat, mimarlık, sosyoloji, kültür, sanat ve benzeri pek çok alanla ilgilenir. Bu çeşitlilikle postmodernizmi tanımlama noktasında ortak bir yaklaşım bulunmamaktadır. Ancak kavram genel olarak gerçekliği sorgulayan, kuşkucu/şüpheli bir yaklaşım içerisinde. Postmodernizm savunucuları realizm, rasyonalizm ve nedenselliği şüpheyle karşılarlar. Gerçekliğin sosyal yapı içerisinde oluştuğuna ve belirli bir tarihsel ve kültürel bağlamla bağlantılı olduğuna ve dil ile ayrılmaz olduğuna inanırlar (Parker, 1992:2). Postmodernizm, bazen modernist dünyaya karşı bir duruş bazen de modernizmi sorgulayan bir yöntemdir (Keskin vd., 2016:460-461). Araştırmacılar ve teorisyenler tarafından sorgulanan ve savunulan bu ikili durum kavramın net bir şekilde tanımlanmasını zorlaştırmıştır. Bu nedenle bu çalışmada hem modern dönemden sonra gelen anlamında hem de modernizme tepki anlamında postmodernizm kavramı birlikte tercih edilmiştir.

Postmodern düşünce, gelip geçici ve ortaya çıkan bir gerçekliği vurgulayan “zayıf” bir oluş ontolojisine ayrıcalık tanır. Temelinde varlık olan ontolojik anlayışı ve bireylerin gerçekliğe dayalı olarak bilginin ne olduğunu sorgulayan epistemolojik anlayışını sorgular. Temel yaklaşımı “gerçek” olanın geçici olduğudur (Chia, 2005:580). Gerçeğin geçiciliği odağında, modernizm sonrası belirsizliğin ve yeni tartışmaların belirmesi ile postmodernizm anlayışının birçok alanda kendini göstermesine neden olmuştur. Yönetim alanında da postmodernizm etkisi tartışılmıştır. “*Bu çerçevede ele alındığında örgütler yönetilirken ve organize olunurken modern dönemin salt bilimsel verilerinin yeterli olmadığı sonucuna varmışlardır. Bu alanda yeni çalışmaların yapılmasının zorunlu olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır*” (Eraslan ve Şengün, 2018:179).

Postmodernizm öncülerinin farklı felsefi görüşleri, kavramın karmaşıklığına neden olmuştur (Keskin vd., 2016:462). Örgütlerde postmodern düşünce radikal sonuçlar içermesi nedeniyle yönetim alanı için aynı zamanda hassas ve üzerinde yeterince sonuca ulaşılammış bir konudur (Chia, 1995:583). Jeffrey Pfeffer (1993), “*örgüt biliminin ilerlemesine engel olan engeller: bağımlı bir değişken olarak paradigma geliştirme*” başlıklı makalesinde, akademik topluluk baskın bir örgütün oluşumu üzerinde fikir birliğine varmadığı sürece yönetim ve organizasyon çalışmalarının geleceğinin kasvetli olduğunu öne sürer (Hassard, 1999:171).

Bu çalışma ile yönetim alanında postmodernizm kavramına yönelik genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Günümüz yaşam koşullarının bilgiyi kullanma ve aktarma gücüne önem vermesi işletmelerin postmodern yönetim yaklaşımını anlamalarını gerektiren sebeplerden biri olmuştur. Yönetim alanında postmodernizm kavramını ve temel ilkelerini açıklayan sınırlı miktarda ampirik çalışma olduğu gözlenmiştir. Literatüre katkı sağlayabilmek amacıyla yönetim alanında postmodernizm kavramının yönelimi bibliyometrik analiz yoluyla haritalanarak değerlendirilmiştir. Analizin gerçekleştirilmesinde en iyi temel bilim, sosyal bilimler ve sanat ve beşerî bilimler dergilerini izleyen yüksek kalitede bir veri tabanı olduğu için Web of Science kullanılmıştır (Fetscherin ve Heinrich, 2015:385).

2. POSTMODERNİZM

Postmodernizm kavramı edebiyat, sosyoloji, mimari, sanat gibi alanlarda uzun yıllar boyunca kullanılıyor olsa da sosyal bilimlerde araştırılması 1980’li yıllarda yaygınlaşmıştır. Postmodernizm nosyonu literatürde modernizm ile ilişkili olarak, modernizmin devamı ya da modernizme tepki olarak değerlendirilmektedir. Postmodernizmin ne olduğuna dair belirsizlik henüz aydınlatılamamıştır (Hatıpler, 2023:576). Postmodernizmle ilgili muğlaklığın, modernizmdeki belirsizliklerden ya da sebep olduğu sorunlardan kaynaklandığı söylenebilir (Şişman, 1996:454). Bu doğrultuda postmodernizmi anlayabilmek için modernizmin ne olduğunu irdelemek yerinde olacaktır.

Latince “*modernus*” sözcüğünden gelen modernizm kelimesi ilk kez 5. yüzyılda dinsizliği reddeden Hristiyan topluluklarına dikkat çekmek için kullanılmıştır. O dönemlerden günümüze kadar modernizm kavramıyla genellikle eskiden yeniye geçiş anlaşılmaktadır (Habermas, 1994:31-32). 18. yüzyılda aydınlanma düşüncesinden hareketle daha çok dikkat çeken modernizm, insanın kendi gerçekliğini sorgulamasına/keşfetmesine dayanır ve aslında “*akıl*” kavramının ortaya çıkmasıyla birlikte bir üst insan doğası olarak tanıtılmıştır (Rahman Seresht, 1998; Bauman, 2003:20; Hatıpler, 2023:577). Rönesans ve reform hareketleri sonrasında gelen aydınlanma düşüncesi ışığında modernizm, sosyal hayatta etkisini hissettirmiş ve “*insanın özgür düşünme ve yaşamasının önündeki engellere karşı bir çeşit başkaldırıyı ifade etmiştir*” (Aslanargun, 2022:22). Cooper ve Burrell (1988)’in bu doğrultuda insanın akılcılıkla kendini keşfetmesi olarak açıkladıkları modernizm ile belirsiz, çelişkili, şüpheli durumları, akılcılık ile kontrol ederek düzenliliğe

kavuşturmak hedeflenmiştir (Calas ve Smirch, 1999). Nihayetinde akla hep yatkın olma algısı doğrultusunda çağdaşlaşma kavramıyla özdeşleştirilmiştir (Anderson, 2002:9).

Batı Avrupa’da başlamış ve sonra tüm dünyaya yayılmış olan, tarihsel bir süreci yansıtan modernizm (Giddens, 1998:9) anlayışı kapsamında kendini gerçekleştirebilen, üretebilen, aklına güvenen insan merkezli bir toplum düzeni oluşturulmaya başlanmıştır (Zeynel ve Kayıkçı, 2022:108). Böylece, yeni bir yaşam anlayışı oluşturarak toplumları radikal düşüncelerle yeniden karakterize eden, gelenekler, beklenti ve inançlardan bağımsız bir toplum oluşturan sosyal bir revizyon hedeflenmiştir (Giddens ve Pearson, 2001:27). Bu düşünceyle birlikte akıl çağı olarak adlandırılmış ve “*insanoğlunun aklıyla evrende var olan her şeyi öğrenebileceğine, onu istediği gibi yönlendirerek gerçek mutluluğa kavuşacağına inanan*”, tek tipleştiren bir düşüncenin ürünü olarak nitelendirilmiştir (Erdemir, 2013:164). Tek tipleştirici düşünce, bireyleri sosyal anlamda öznelmiştir (Falzon vd., 2013).

Modernizm öncüleri, kavramın/sürecin/görüşün akılcı, evrensel, pozitivist, üretim odaklı, sistematik ve gerçekçi olduğunu savunan Sokrates, Platon, Aristoteles, Descartes ve Kant gibi düşünürlerdir (Eraslan ve Şengün, 2018:179). Özellikle Descartes ve Kant, klasik çağa yönelik akılcılığı savunan eleştirileri ile modernizme dikkat çekmişlerdir (Erdemir ve Koç, 2010:27). Ancak modernizmin savunduğu bu görüş ve düşünceler bir süre sonra modernizmin de kendini eleştirmesine ve eleştirilmesine neden olmuştur. II. Dünya Savaşı sürecinin de etkisiyle modernizm sorgulanmaya başlamış ve postmodernizm düşüncesi ortaya çıkmıştır (Aslanargun, 2022:22). Modernizmin oluşturduğu savunulan evrenselcilik ve elitçiliğin öneminin kaybolması ve bilgi çağının avantajları ile postmodernizme geçiş başlamıştır (Pinkney, 1993:390).

İlk olarak 1900’lü yılların başında sanat ve mimaride kullanılmaya başlanan postmodernizm (Erdemir ve Koç, 2010:28), 1960’larda ABD’de başlamış, 1970’lerde Avrupa’da yayılmış (Eraslan ve Şengün, 2018:181; Bazrkar vd., 2014:2739; Şişman, 1996:452) ve son yıllarda sosyal bilimler alanında çeşitli biçimlerde kullanılır hale gelmiştir. Postmodernizm kavramı ile ilgili net ve kesin bir tanım bulunmamaktadır (Hatipler, 2023:578) ve bu durum kavramın anlamsal genişliğinin tanımla kısıtlanmadığını gösterir (Eraslan ve Şengün, 2018:180). The Name of the Rose isimli romanının etkisinde postmodernist olarak görülen İtalyan bilim insanı, yazar ve filozof Umberto Eco 1983 yılında postmodernizmin her konu veya duruma uygulanabildiğini, dolayısıyla çeşitli tanımlara sahip bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir (McAuley vd., 2007). Bu kapsamda postmodernizme göre anlam değişkenlik gösterir ve göreceli olduğu için çeşitlilik içerir (Parker, 1992). Anlama yönelik çeşitlilikte bazı araştırmacılar için olumlu veya olumsuz olarak bazıları için de tarihsel bir dönem veya sadece bir durum olarak açıklanmıştır (Zeynel ve Kayıkçı, 2022:106).

Postmodernizm, bazı araştırmacılar tarafından modernizmin devamı olarak (post-modernizm) kabul edilirken (Gephard vd., 1996:22; Aydın, 2009:185); bazı araştırmacılar tarafından modernizme bir tepki olarak görülür ve bir bilgi kuramı olarak post-yapısalcı felsefedeki gelişmeleri yansıttığı savunulur (Gephard vd., 1996:22; Aslan ve Yılmaz, 2001:106; Eraslan ve Şengün, 2018:182). Bu ayrım Parker tarafından irdelenmiştir ve “*post-modernizm*”in tarihsel bir dönemi yani modernizmden sonraki dönemi ifade etmesi; “*postmodernizm*”i ise bir bilgi kuramı olarak post-yapısalcı felsefedeki gelişmeleri yansıtmaması (Parker, 1992) şeklinde değerlendirilmiştir. Buradaki farklılığın tarihsel süreç olarak görülmesinden veya felsefi bakış açısı olarak irdelenmesinden kaynaklandığı söylenebilir (Keskin vd., 2016:461; Erdemir, 2013:177). Aslında modernizmden sonra gelen bir süreç, kültürel bir biçim olarak görülebileceği gibi (*dönem postmodernizmi veya post-modernizm*), yaşamı irdeleme, anlama ve açıklamada yeni bir bilgi bilimi, felsefe dalı olarak da kabul edilebilir (Gephard vd., 1996:22). Epistemolojik olarak en genel haliyle Lyotard ve Power tarafından postmodernizm, aklın ölümü olarak nitelendirilmiştir (Lyotard, 1984; Power, 1990). Evrensel, herkes için geçerli bir akıl yerine, gerçeğin ve aklın herkes için farklı ve göreceli olduğunu savunur (Murphy, 1995:66).

Kavrama ilişkin ağırlıklı olarak öncü olan araştırmacılar, Fransız olan postmodern teorisyen ve düşünürlerden Jean-Francois Lyotard, Michel Foucault, Jean Baudrillard, Jacques Derrida, Gilles Deleuze, Charles Jencks, Jacques Lacan ve Ahab Hassan bulunmaktadır (Keskin vd., 2016:460). Elbette “*Niş*”, “*Heidegger*”, “*Freud*” ve “*Husserl*” postmodernizmin ortaya çıkışında fikir ve görüşlerinin önemli etkisi olan atalarıdır (Bazrkar vd., 2014:2740). Ayrıca Cooper (1986, 1987, 1990, 1992), Cooper ve Burrell (1988), Cooper ve Fox (1990), Law (1994), Linstead (1993), Cooper ve Law (1995) gibi yazarlar da “*modern*” ve “*postmodern*” organizasyon teorisyenleridir. Parker’da kavramı post-modernizm ve postmodernizm olarak irdelemiş ve alana katkı sağlayan önde gelen araştırmacılardan olmuştur (Parker, 1992).

Postmodernizm karmaşık, tartışılabilir ve aynı zamanda etkili olan kurumsallaşmış bir ideolojidir. Rasyonelliğe, nesnellığe ve sürekli ilerleme fikrine, başka bir deyişle aydınlanma’ya dayanan tüm fikirlere meydan okur ve bu ideallerin var olup olamayacağını tartışır. Postmodernizmin kökenini kesin olarak takip etmek zor olsa da,

normalde İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonraki dönem, postmodern düşüncenin, kültürün ve tutumun ortaya çıktığı dönem olarak kabul edilir (Basu, 2007:1).

Postmodernizm, toplumla ve örgütlerle etkileşimde bulunarak yaşam koşullarını, kullanılan dili, bilginin kullanım stratejisi değişimin hızını ve yönünü ve geleceği şekillendirir. Lyotard postmodernizme bakış açısının temelini “*bilgi üretimi açısından modernizmin büyük anlatılarına karşı ileri sürdüğü dil oyunları söylemi*” ile yorumlamıştır. Ona göre postmodernizm temelde; “*varlığın kaynağı olarak dili gösterir, olguların yazınsal analizini yapar, gerçekliği ve kaynağını sorgular, üst anlatıları eleştirir, yönleme karşı çıkar*” (Keskin vd., 2016:461). Dilin ve mananın herkes için aynı olmadığını, kişiden kişiye değişen ve sabit bir anlam bütünlüğünün olmayacağını savunur (Parker, 1992:3; Murphy, 1995:73; Alvesson, 1995). Foucault, herhangi bir konuda bilginin oluşmasında iktidar kavramının önemli olduğunu savunarak kavrama öncü olmuşlardır (Hassard, 1999; Gergen, 1990). Giddens ise, modernizmin köklü değişimi olarak değerlendirmiştir (Giddens, 1998:142).

Postmodernizmi, tarihsel bir durum olarak kabul eden Lyotard, modernizmden ayrı dönemsel bir farklılaşma, yeni bir doğuş olarak belirterek postmodernizmin önde gelen savunucularından olmuştur (Lyotard, 1984; Lyotard, 2000:16-25; Chia, 2005). Ayrıca manaya şüpheciliği vurgulayarak, modernizmin yaşama ilişkin iddia ettiği düşüncelerinin gerçekleşmediğini, sosyal, politik ve ekonomik açıdan sonuçlarla göstermeyi tercih etmiştir (Aslanargun, 2022:22).

Postmodernizmin bir diğer öncüsü Featherstone (1988), postmodernizmi modernizme zıt bir görüş olarak değerlendirmiş, daha sonra zıtlığın karmaşası arasında kalarak modernizmden tam olarak kopamamış, ancak olumsuz kalan taraflarının tamamlayıcısı olarak yorumlamıştır. Hassard da bir on yıl kadar sonra benzer şekilde kavramı, modernizmden sonra gelen süreç olmakla birlikte, modernizmin terk edilmesi olarak açıklamıştır (Hassard, 1999:175). Araştırmacılar “*postmodernizmi hem modernizmin devamı hem de modernizmden kopuş olarak nitelendirmiştir*” (Aslan ve Yılmaz, 2003:75-76).

Sosyal bilimler alanında postmodernizm, bağımsız ve anlatıcı bir insan anlayışına değil, bazen içgüdü ve isteklere ve diğer motivasyon faktörlerine vurgu yaparak, mantık ve aklın kalıplaşmış baskı zorbalığına karşı çıkar (Boje ve Dennehy, 2000). Postmodernist düşünürler savundukları kavramı, modernizmin “*herkese uyan tek düşüncenin evrensel olduğu*” önermesine karşı olarak, “*her şeye uyar*” şeklinde açıklarlar (Bazrkar vd., 2014:2740). Postmodernistler evrensel kurallara ve standartlara karşı çıkarlar (Townsell, 2008). Onlar için gerçek olan şey, çok fazla sosyal durum ya da varlık değil, yaşam dünyalarımızın akışı ile ortaya çıkan ilişkisel etkileşimler ve kalıplardır (Chia, 1995:581-582).

Etkileşimlerden ötürü postmodernizmi, modernizmin devamı olarak (Giddens, 1998; Gül, 2016; Clegg ve Kornberger, 2003) kabul eden teorisyenlerin görüşleri doğrultusunda, tarihsel süreçte gerçekleşen olayların arasında bir nedensellik ilişkisi vardır. Bu nedenle postmodernizmin net “*tanımlanması da ancak tarih içinde onu oluşturan farklı yönlerinin ortaya koyulması ile yapılabilir*” (Zeynel ve Kayıkcı, 2022:113).

Postmodernizm kültürel olarak görecelik, çeşitlilik, dağılımlılık ve çoğulculuğu kabul ettiğinden (Heller vd., 1993:12) örgüt yaşamında da etkili olmuştur. Yönetim alanında Taylor'dan günümüze kadar birçok yönetim teorisinin yöneticiler için “*en doğru*” olanı kabul ettirmeye çalıştığı anlayışın aksine postmodernizmde, “*mevcut teoriler içerisinde bireysel beklenti ve eğilimlere izin verecek şekilde karar süreci işletilmektedir*” (Aslanargun, 2022:24). Bu nedenle yönetim alanında postmodernizm kavramının irdelenmesi süreci yorumlamaya ve yön vermeye yardımcı olabilir. Ayrıca çeşitli kültürel etkiler gölgesinde yönetim alanında ve örgüt çalışmalarında postmodernizmin farklı şekillerde yorumlanmış olması da gözetilmelidir (Chia, 1995:580-581). Bu bilgiler ışığında postmodernizmin, gerçeklerin ve bilginin herkes için değişebileceğini savunması da bu yorumlamayı desteklemektedir (Murphy, 1995:66). Harvey'in postmodernizme ilişkin tanımlaması da bu yorumlamayı modernizmin zaman ve koşullara bağlı olarak evrilmesi ifadesi ile denkleştirir (Harvey, 2010:60).

Örgütler içinde buldukları yaşam koşullarına bağlı olduklarından, çağda yaşanan değişiklikler örgütlerin yapısını ve yönetim şekillerini etkilemektedir. Clegg (1990) ve Hatch (1997) postmodernizm etkisiyle postmodern örgütlerin oluştuğunu ve yönetim şekillerinde değişiklikler olduğunu savunmuşlardır. Modern örgütlerde benimsenmiş olan bürokratik iş bölümünün ve klasik yapının postmodern örgütlerde geçerli olmadığı düşüncesi bunun bir kanıtıdır (Clegg, 1990:2). Yönetim stratejilerinde rekabet avantajı için bilgi teknolojileri ve insan kaynağı odaklı olmaları da bu kanıtın bir diğer bakış açısını oluşturur (Keskin vd., 2016:483). Ayrıca kendi kendini koordine eden, düzenleyen yapılarla esnek üretimi ve katılımcı yönetimi esas alan ağlar ve şebekeler şeklinde örgütlenme postmodern örgütlerin anlayışını oluşturur (Clegg, 1990:17). Bürokratik örgütlenme yerine örgütlerde kültür oluşturmayı esas alırlar (Boje, 1999; Barratt, 2002:192).

Postmodern örgütlerin oluştuğu düşüncesi elbette örgüt teorisi olarak postmodernizm olgusunu da ortaya çıkarmıştır. Örgüt teorisi olarak postmodernizm, II. Dünya Savaşı ve sonrasında Almanya’da Frankfurt Okulu akademisyenleri (*Adorno, Horkheimer ve Marcuse*) tarafından savunulan eleştirel teori ile Fransız teorisyenler (*Derrida, Foucault, Lyotard ve Baudrillard gibi*) tarafından Amerika ve İngiltere’ye kadar yapılan post yapısalci hareket olarak ortaya çıkmıştır (Keskin vd., 2016:475). Postmodernist örgüt teorisi, modernizm anlayışındaki bilginin realistiğini ve değişim durumunu açıklamayı hedefler. Modernist örgüt anlayışını sorgularken örgütleri kültürel yönden de irdeler (Alvesson ve Deetz, 2006). Nitekim Cooper ve Burrell (1988), “*Modernism, Postmodernism and Organizational Analysis*” isimli kitaplarında postmodernizmin öncülüğünü örgüt teorisi üzerinden yapmışlardır ve modernist örgüt teorisini düzensizlikten düzen oluşturmaya çalışmasıyla eleştirerek postmodernizm etkisini değerlendirmişlerdir.

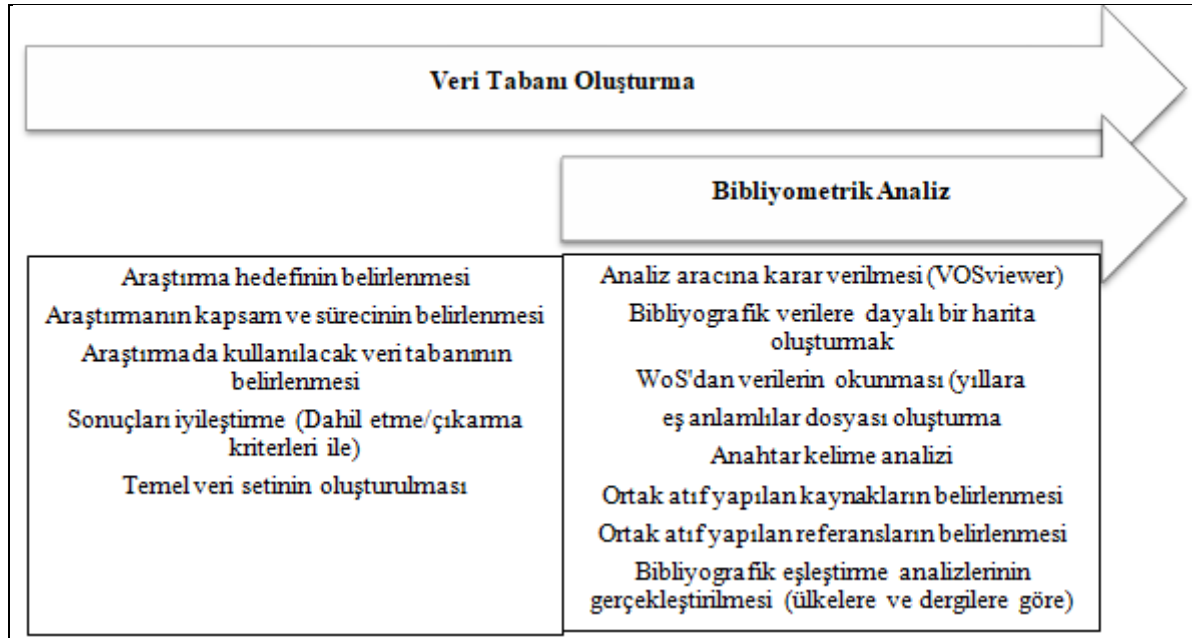
Yönetim alanında postmodernizm kavramın öncüleri tarafından farklı şekillerde ancak genel kanı doğrultusunda nesnelleştirilemeyeceği ve evrensel olamayacağı yönünde yorumlanmıştır. Literatürde yönetim alanında ve örgütler üzerinde postmodernizm ile ilgili çalışma yapmak kapsamlı bir süreç içerir. Çünkü postmodernizm dönemsel ve epistemolojik olarak açıklandığı için yorumlaması da farklılaşmakta ve göreceli hale gelmektedir. Bu nedenle bu dualizm ve yorumlayıcı bakış açısı ile tarihsel süreçteki nedensellikler ve bağlantılar kapsayıcı çalışma sürecini etkileyerek kavrama dair net bir doğruyu sunamamaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada yönetim alanında postmodernizm kavramının kullanımına ilişkin bilimsel dinamizmin incelenmesi amacıyla bibliyometrik analizden yararlanılmıştır. Literatür taraması niteliğinde olan bibliyometrik analiz, yayınlanan çalışmaların kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine izin vermesi ve nesnel kriterlerin sınıflandırılmasına ve analizine yardımcı olması nedeniyle önemlidir (Block ve Fisch, 2020:307-312).

Araştırma süreci oluşturulurken araştırmanın genel yapısını belirleyecek temel sorular belirlenmiş, Sharifi vd.’nin (2021) oluşturmuş olduğu araştırma adımlarından yararlanılmıştır. Yönetim alanında postmodernizm kavramının kullanımı ve algılanışına yönelik literatürün genel görünümünü oluşturacak; yıllık makale sayısı, en çok yayına sahip dergiler, alana en çok katkıda bulunan yazarlar, ortak yazarlık çalışmalarının olup olmadığı, en çok hangi ülkelerde yayın olduğunu belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur.

Şekil 1. Araştırma Metodolojisi

Kaynak : Sharifi vd., 2020:1081

Yukarıdaki sorular ile araştırma hedefi, kapsam ve süreci belirlenmiştir. Araştırmada analizi gerçekleştirebilmek amacıyla ilgili veri tabanı olarak Web of science tercih edilmiştir. Web of science veri tabanı yönetim alanındaki araştırmacılar tarafından en çok kullanılan veri tabanı olduğu için tercih edilmiştir (Zupic ve Cater, 2015:430-449).

Uygun veri tabanının seçilmesinin ardından yönetim alanında postmodernizm kavramının kullanıldığı tüm makaleleri kullanabilmek için dâhil etme kriterleri kullanılarak; Vos kategorilerinde “*yönetim/management*” seçilerek ve başlık, özet veya anahtar kelimelerde “*postmodernizm*” kelimesinin aranması sonucunda 1988-2022 yılları arasında 277 çalışmadan 201’inin makale olduğu tespit edilmiştir. Araştırma veri setinin oluşturulmasında gözetilen dışlama kriterleri ise dâhil etme kriterleri doğrultusunda planlanmıştır. Bu doğrultuda kitap, kitap bölümleri, konferans metinleri ampirik bulgulardan ziyade tanımlayıcı bilgi yoğunluğunda olduklarından veri setine dahil edilmemiştir. Ayrıca yayın dili İngilizce harici olan çalışmalar da veri seti dışında kabul edilmiştir.

Araştırma sürecinde 1988 yılının başlangıç yılı olarak tercih edilme sebebi, yönetim alanında postmodernizm çalışmaları için başlangıç niteliğinde olan Cooper ve Burrell’in (1988) “*modernism, postmodernism and organizational analysis-an introduction*” isimli araştırmasının baz alınmasıdır.

Araştırmada analiz aracı olarak VOSviewer tercih edilmiştir. VOSviewer yazılımı kullanılarak bibliyografik verilerin grafiksel analizi sunulmuştur (Van Eck ve Waltman, 2014). Veri seti ile yıllara göre yayın sayıları, en üretken dergiler, en üretken yayınlar incelenmiştir. Vosviewer aracılığıyla metin verisine dayalı haritalama, anahtar kelime analizi, ortak yazarlık ve bibliyografik eşleşme analizleri gerçekleştirilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

4.1. Alana Yönelik Bulgular

2023 yılı Nisan ayında “*postmodernism/postmodernizm*” anahtar sözcüğüyle “*topic/konu*” seçilerek yapılan araştırmada yönetim alanında 277 bilimsel yayın sonucuna ulaşılmıştır. Web of Science veri tabanı aracılığıyla ulaşılan 277 bilimsel yayına ilişkin bulgular doğrultusunda yapılan çalışmaların türleri, yıllara göre dağılımı ve araştırma alanları belirlenmiştir. Erişilen çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Yönetim Alanında Postmodernizm Kavramına İlişkin Yapılan Yayın Türleri

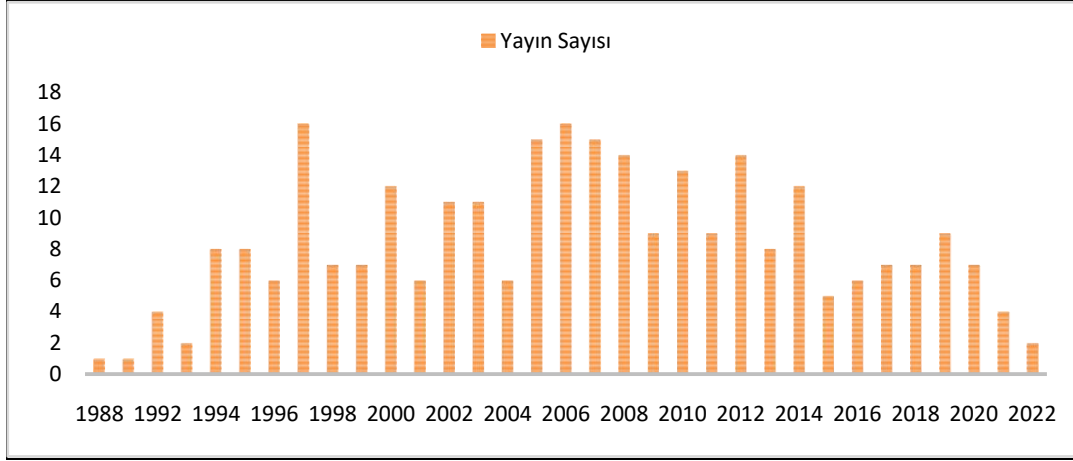
Yayın Türü	Yayın Sayısı	Yayın Sayısı %
Makale	201	%73
Bildiri	36	%13
Derleme Makale	33	%12
Diğer	7	%2,5

Yayınlara doküman tipine göre dağılımlarını gösteren Tablo 1 incelendiğinde, bu yayınların, %73’ünün hakemli dergilerde yayınlanan makaleler olduğu gözlemlenmiştir. Bu araştırmanın analizi dâhil etme, hariç tutma kriterleri gözetilerek sadece makaleler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Diğer yayın türlerinin ise %13’ünün bildiri, %12’sinin derleme makale ve %2,5’lik kısmını kitap bölümü, makale incelemesi, kitap incelemesi ve özet bildirimlerin oluşturduğu görülmüştür.

Bu bölümde, belirli bibliyometrik göstergelere dayanan 201 makaleye ilişkin tanımlayıcı genel bir bakış sunulmaktadır. Makalelerin yıllar içindeki gelişimini, en üretken dergileri, en üretken yazarları ve ülkelerin katkıları yer almaktadır.

4.1.1. Yıllara Göre Makaleler

Yıllık yayın sayısına dayalı olarak, Şekil 2, web of science veritabanındaki postmodernizm literatürünün yönetim alanındaki makalelerin zaman içinde nasıl dalgalandığını göstermektedir.

Şekil 2. Yönetim Alanında Postmodernizm Kavramına İlişkin Yayınların Yıllara Göre Makale Dağılımları

Yönetim alanında postmodernizm kavramıyla ilgili ilk makale, web of science veritabanındaki verilere göre 1988 yılında yayınlanmıştır. Veri tabanında ilk makalenin araştırmacıları Cooper ve Burrell alanda dikkat çeken çalışmalarında, postmodernizm kavramını modernizm üzerinden tartışarak örgütler bazında inceleyerek literatüre katkı sağlamışlardır (Cooper ve Burrell, 1988). Alana katkı sağlayacak çalışmalardan biri de 1992 yılında Parker tarafından kazandırılmıştır. Araştırmacı çalışmasında post-modern örgütleri ve postmodern örgüt teorisini irdeleyerek alana boyut kazandırmıştır (Parker, 1992). Bu yıllardan itibaren yönetim alanında özellikle örgütler doğrultusunda yapılan çalışmaların sayısı artış-azalış şeklinde değişiklik göstermiştir. Çalışmanın net bulguları, 1997 ve 2006 yıllarının ilgili alanda ve konuda en çok makaleye sahip olduğunu açıkça göstermiştir.

4.1.2. En Üretken Dergiler

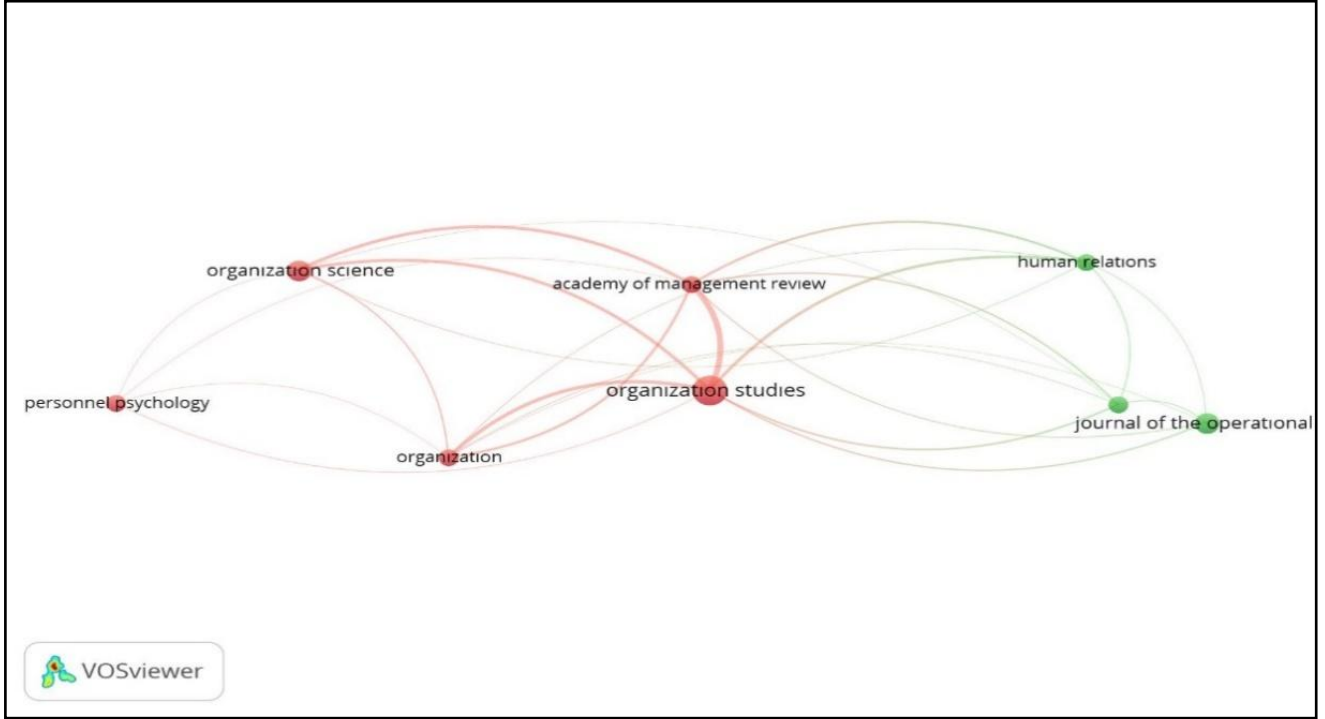
Şekil 3 ve Tablo 2, postmodernizm ile ilgili makalelerin yayınlandığı dergileri göstermektedir. Nihai örnek 36 dergide yayınlanmış 201 makale içermekte ve Tablo 2 konuyla ilgili en çok atıf alan, toplam bağlantı gücü yüksek olan altı dergiyi kapsamaktadır. Tablo 2’de yönetim alanında postmodernizm kavramıyla ilgili yayın yapan dergilerden en çok yayın yapan ilk 6’sının yayın ve atıf sayıları ile etki faktörü ve toplam bağlantı gücü bulunmaktadır.

Tablo 2. Yönetim Alanında Postmodernizm Kavramıyla İlgili Çalışmaların Dergilere Göre Dağılımı

Sıra	Dergi Adı	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı	Etki Faktörü	Toplam Bağlantı Gücü
1	Organization Studies	6	619	6.306	227
2	Academy of Management Review	2	388	13.865	188
3	Human Relations	2	54	5.658	58
4	Journal of the Operational Research Society	3	46	3.051	18
5	Organization Science	3	45	5.152	83
6	Organization	2	28	3.301	77

Tablodaki sonuçlara göre, Organizations Science dergisi ilgili konuya yönelik en fazla yayın ve atıf sayısına sahip olmakla beraber ilişki gücü de en yüksek değerdedir. İkinci kümede yer alan Human Relations, Undermining of Beliefs in the Autonomy and Rationality of Consumers ve Journal of the Operational Research Society dergilerinin ilişki gücü birinci kümedekilere göre daha düşüktür. Ayrıca Academy of Management Review dergisinin her ne kadar yayın sayısı az olsa da atıf sayısı ve toplam bağlantı gücü iyi değerlere sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca etki faktörü diğer dergilere göre en yüksek değere sahiptir. Bir derginin etki/impact faktörü, dergideki makalelerin tipik olarak aldığı alıntı sayısını gösterir ve kalitenin bir göstergesidir (Block ve Fish, 2019). Bu doğrultuda sonuçlar da bu dergide yayınlanmış olan sadece iki makalenin diğerlerine göre daha fazla atıf sayısına sahip olduğunu ve toplam bağlantı gücünün yüksekliğini kanıtlar niteliktedir. Şekil 3’te dergilerin etki kapasitesini görselleştiren bibliyografik eşleştirme haritası bulunmaktadır.

Şekil 3. Dergilere Dayalı Bibliyografik Eşleşme Haritası

Şekil 3'te yer alan bibliyografik eşleşme haritasının analizi neticesinde dergilerin iki kümede birleştiği görülmüştür. Birinci (kırmızı) küme Organization Studies başta olmak üzere yönetim alanında aktif olan (*Organization Science*, *Academy of Management Review*, *Organization*, *Personnel Psychology*) beş dergiyi içermektedir.

İkinci (yeşil) küme Human Relations, Journal of the Operational Research Society ve Undermining of Beliefs in the Autonomy and Rationality of Consumers olmak üzere yönetim alanındaki üç dergi ile bibliyografik eşleşmede öne çıkmıştır.

4.1.3. En Üretken Ülkeler

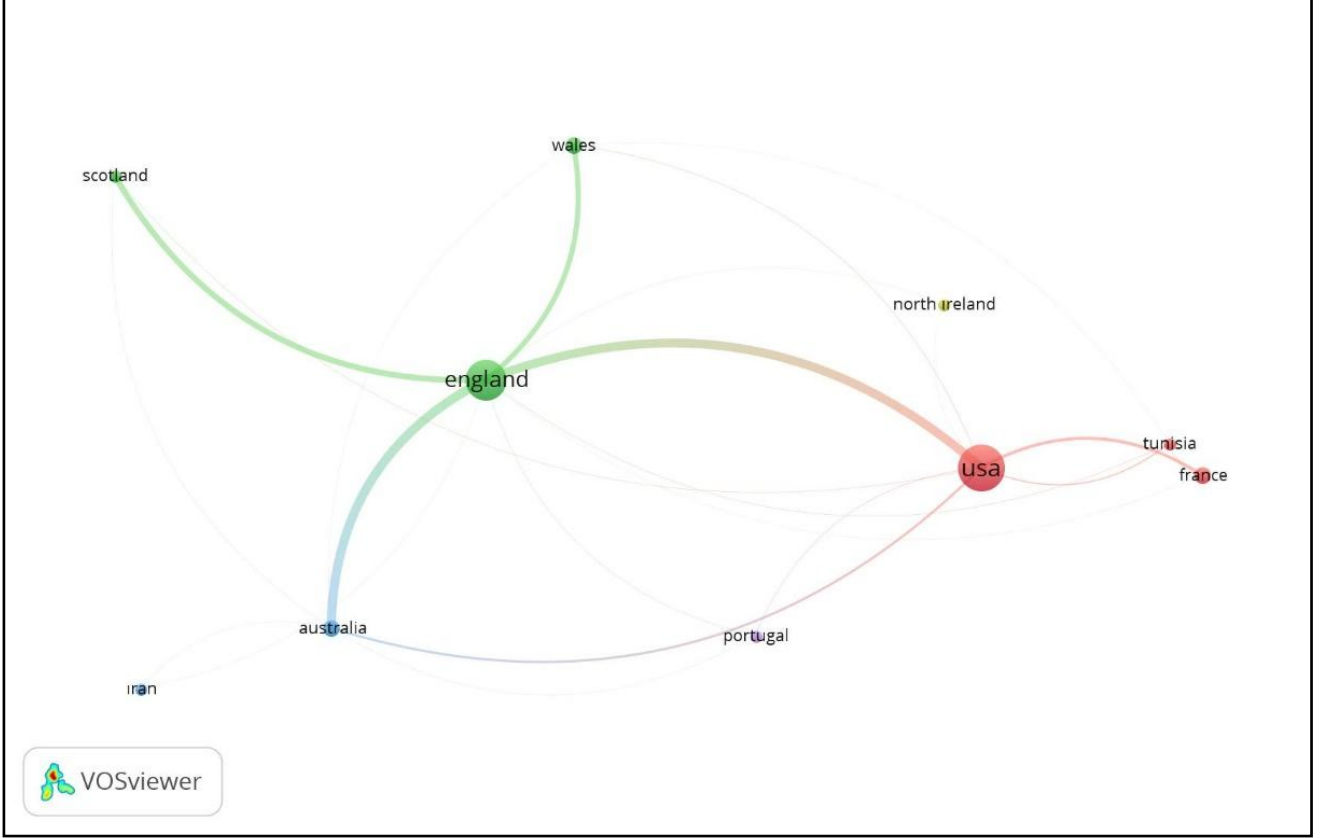
Postmodernizm kavramını yönetim alanında inceleyen araştırmacılar 39 farklı ülkeden toplam 201 makale yazmışlardır. Tablo 3, yönetim alanında postmodernizm kavramıyla ilgili iki ve daha fazla makale ile en çok atıf alan ve katkıda bulunan beş ülkeyi içermektedir.

Tablo 3. Yönetim Alanında Postmodernizm Kavramıyla ilgili Çalışmaların Ülkelere Göre Dağılımı

Sıra	Ülke Adı	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
1	Amerika Birleşik Devletleri	14	346	362
2	İngiltere	11	143	726
3	Çin	5	21	0
4	Avustralya	2	77	285
5	Fransa	2	16	65

Tablo 3'e göre, yayın ve atıf sayısı ile toplam bağlantı gücünde en aktif ülke 14 makale ile Amerika Birleşik Devletleri iken, onu 11 makale ile İngiltere izlemektedir. 18 ülke içerisinde Amerika Birleşik Devletleri, alandaki makalelerin %50'sinden fazlasına katkıda bulunduğu için ilgili literatürde baskındır. Avustralya, yayın sayısında Çin'e göre daha düşük seviyede iken, atıf sayısı ve toplam bağlantı gücünde daha üstte olmasıyla dikkat çekmektedir. Bibliyografik eşleşme analizleri doğrultusunda incelenen ülke bazında yönetim alanında postmodernizm kavramıyla ilgili çalışma potansiyelleri ise Şekil 4'te haritalandırılmıştır.

Şekil 4. Ülkelere Dayalı Bibliyografik Eşleşme Haritası

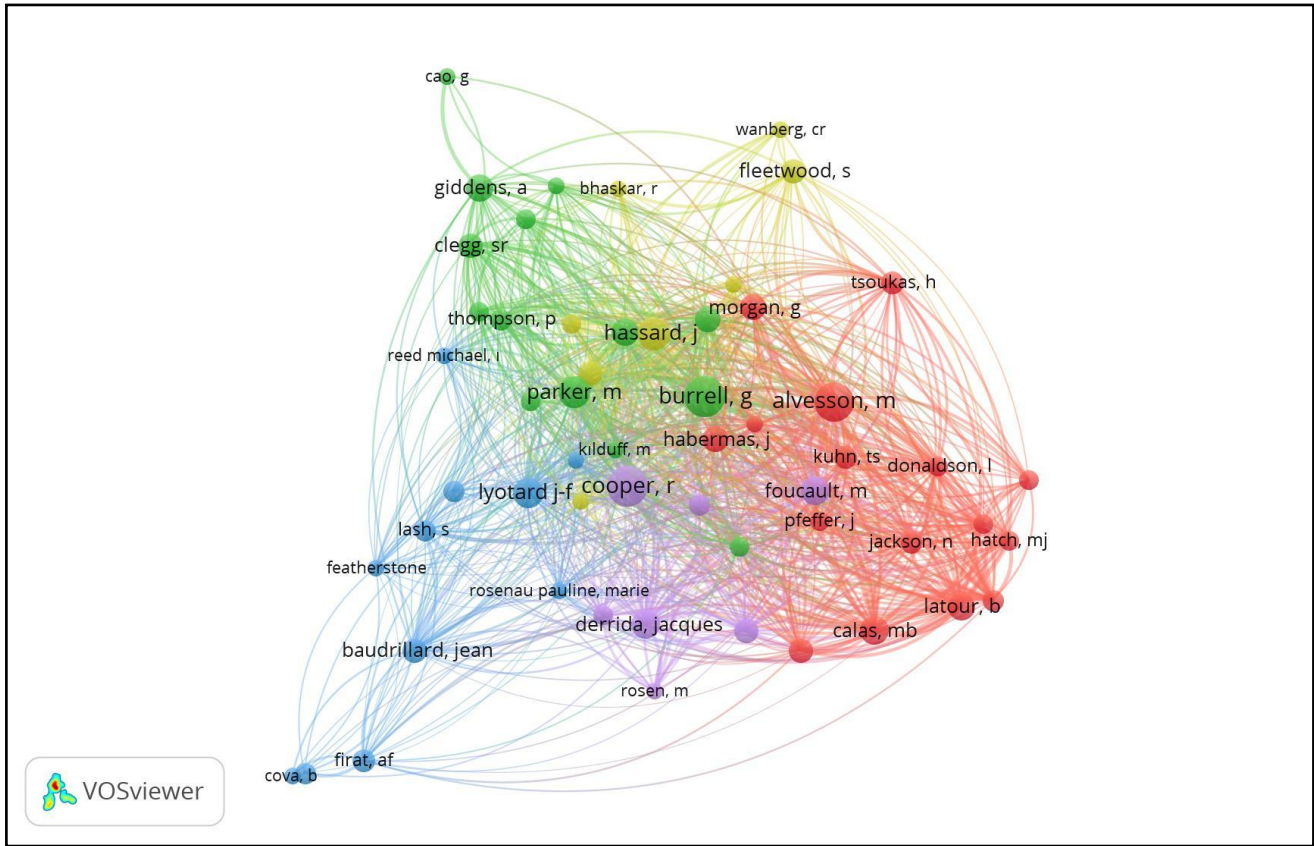
4.2. Ortak Atıf Analizlerine Dayalı Bulgular

Ortak atıf, iki belge aynı üçüncü belgeden bir alıntı aldığı anda gerçekleşir. Bir araştırma alanındaki çalışmalar, dergiler, yazarlar veya referans olarak belirlenen birimler arasındaki benzerlikleri/ilişkileri belirlemek için ortak atıf analizi yapılır. Ortak alıntı analizi dergiler, yazarlar ve yayınlar için geçerlidir (Mas-Tur vd., 2020:937; Hallinger ve Kovačević, 2019:344; Cancino vd., 2017).

4.2.1. Yazarlara Yönelik Ortak Atıf Analizi (Co-Citation of Co-Authors)

Postmodernizm kavramını yönetim alanında çalışan araştırmacılardan ortak atıf analizine alanda en etkili 326 yazar belirlenmiş ve ortak atıf haritası Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5. Yazarlara Yönelik Ortak Atıf Analizi

Yazarlara yönelik ortak atıf analizinde minimum sayıdaki atıf sayısı 5 olarak seçildiğinde 5 küme ortaya çıkmıştır ve 1609 atıfta yazarların 57'sinin eşik değeri sağladığı sonucu haritalanmıştır. Yönetim alanında postmodernizm kavramıyla ilgili olarak yapılan çalışmalarda en çok ortak atıf yapılan ve dikkat çeken yazarların; Burrell ve Cooper olduğu gözlenmiştir.

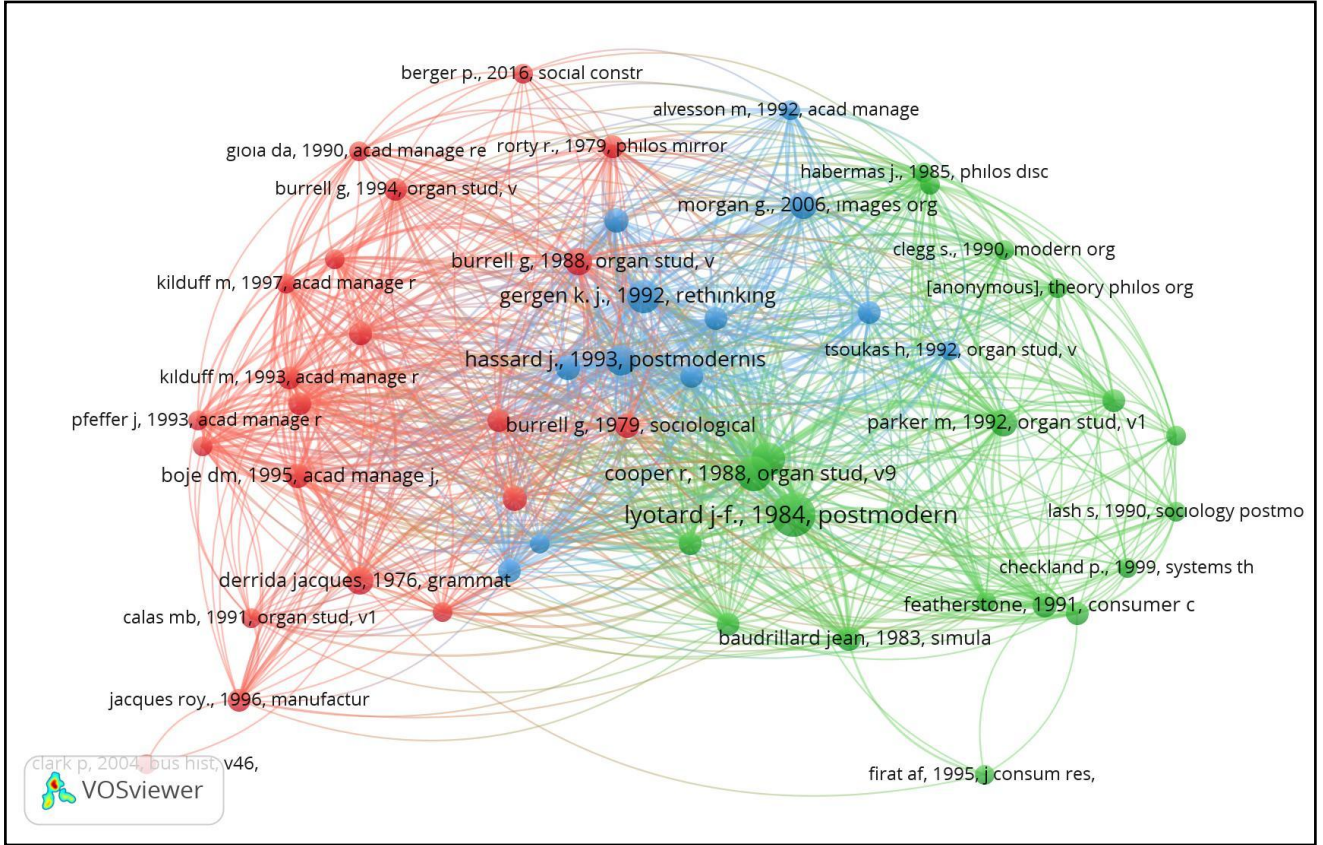
Tablo 4. Alana Yön Veren Yazarlar

Yazar	Atıf	Toplam Bağlantı Gücü
Burrell, G.	261	2952
Cooper, R.	177	2320
Alvensson, M.	25	2602
Hassard, J.	18	1713
Parker, M.	128	1329

4.2.2. Çalışmalara Yönelik Ortak Atıf Analizi (Co-Citation of Cited References)

İlgili alanda hangi çalışma ya da çalışmaların en çok ortak atıf aldığına yönelik olarak referanslara dayalı ortak atıf analizi gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda yayınlara yönelik gerçekleştirilen ortak atıf analizi sonucunda 52 çalışmanın alanda belirleyici olduğu görülmüştür. Şekil 6, veri setimizin en çok alıntılanan yayınlarındaki 52 makalenin ilişki ağlarını ve toplam bağlantı gücünü göstermektedir.

Şekil 6. Referanslara Yönelik Ortak Atıf Analizi

Analiz sonucunda Cooper ve Burrell tarafından 1988 yılında yayımlanan “*Modernism, Postmodernism and Organizational Analysis: An Introduction*” isimli çalışmaları alanda dikkat çekmiştir ve etki oranı da fazladır. Çalışmanın diğer araştırmalarla birlikte farklı bir kaynaktan referans olarak alınma gücü 372 olarak gözlenmiş ve 2171 çalışma içerisinde toplam bağlantı gücü en güçlü makale olarak tespit edilmiştir. Cooper ve Burrell bu çalışmada, Weber’in bürokrasi üzerine çalışmasının temelini oluşturan modernist varsayımları ele almış olmalarına rağmen, postmodern kavramların, örgütlerin ampirik anlayışından ziyade teorik anlayışına uygun olduğunu iddia etmişlerdir (Parker, 1992:9).

5. SONUÇ

Postmodernizm kavramının yönetim alanındaki tartışmalı bakış açısını irdelemeyi amaçlayan bu çalışmada 1988-2022 yılları arasında yayımlanmış olan 201 makale bibliyometrik analiz ile incelenmiştir. Çalışmada yönetim alanında postmodernizm kavramına ilişkin makalelerin derinlemesine içerik analizinden ziyade bibliyometrik analiz ile kavrama ilişkin yönetim alanındaki eğilimleri belirlenerek genel bir bakış açısı ile betimsel bir değerlendirme sunulmaktadır.

Postmodernizm kavramı yönetim alanında irdelenirken Web of Science’ta yayınlanmış makalelerin yıllara, dergilere ve ülkelere göre dağılımı incelenmiştir. Bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak yönetim alanında “*postmodernizm*” ile ilgili yayınlanmış yayınların ortak atıf analizleri ile alana yön veren yazarlar ile çalışmalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda Türkçe literatürde “*yönetim alanında postmodernizm kavramı*”na dair birebir yapılmış ya da yayınlanmış herhangi bir bibliyometrik analiz gözlenmemiştir. Uluslararası literatürde ise, Hariharasudan ve Pandeewari ve Hassan tarafından 2022 yılında yayınlanmış Scopus veri tabanı üzerinde irdelenmiş bir analize rastlanmıştır (Hariharasudan vd., 2022:148-158).

Bibliyometrik analiz ile sayısal istatistiksel göstergeler ile alanın genel bir incelenmesi gerçekleştirilmiştir. Postmodernizm kavramı pek çok araştırmacı tarafından örgüt çalışmaları ve yönetim alanında incelenmiştir. Genel çerçeve kapsamında örneğin; Linstead ve Grafton-Small (1991) örgütler açısından postmodernizmi kültür üzerinden tartışmışlardır. Örgütsel analiz için postmodernist kavramların değerine yönelik eleştirileri ise başta Parker (1992) ve Thompson (1993) yapmışlardır. Clegg (1990, 1992, 2003), postmodernizmi postmodern

örgütlerin yapısal özelliklerini tartışarak bu örgütlerin modernizmin aksine farklılıktan arındırılmış olduklarını savunmuştur. Eraslan ve Şengün (2018), çalışmalarında “*postmodernizmin işletme yönetimine etkilerini ve nihayetinde artık tanımlanabilecek kadar marjinalize olmuş birtakım postmodern yönetim teknikleri*” irdelemişlerdir. Mutlu (2022), postmodernizmi daha iyi anlayabilmek için daha önceki pek çok yazar gibi tarihsel bir süreç olarak incelemek gerektiğini anlatmıştır. Hatipler (2023) ise postmodernizmin, modernizmin devamı mı yoksa ayrı bir süreç mi olduğunun halen bir mutabakata varılmadığını açıklamıştır.

Postmodernizmi açıklamaya yönelik tartışmalı durumu, yorumlayanların farklı açılardan kavrama anlam yüklemelerinden kaynaklanmıştır. Teorisyenler tarafından bir dönem olarak ya da felsefi bir görüş olarak incelenmiş ve yaşamı yeniden yorumlamaya odaklanmıştır. Evrensel geçerlilik düşüncesini ve her olguya nesnel yaklaşmayı eleştirmiştir (Hollinger, 1994:170). Lyotard’ın 1979’de Kanada hükümeti için derlediği raporu The Postmodern Condition (postmodern durum) başlığıyla yayımlanmasıyla akademik alanda daha çok tartışılmaya başlamıştır (Lyotard, 1997).

Çalışmada veri seti, Web of Science veri tabanı aracılığıyla, web of science kategorisinde “*yönetim/management*” alanı ile daraltılarak elde edilmiştir. Böylece postmodernizm kavramının ilgili alandaki bilimsel üretkenlikleri araştırılmıştır. Araştırmada 1988 ile 2022 yılları arasındaki çalışmalar incelenmiştir. Yıllar itibarıyla kavramın çalışıldığı yıllar dalgalı seyrettiği gözlenmiştir. En çok yayının 1997 ve 2006 yıllarında yapıldığı görülmüştür. Özellikle 2005 ve 2014 yılları arasında daha yoğun bir yayın sayısı görülürken, 2015’ten günümüze çalışma sayılarının daha az olduğu sonucuna erişilmiştir.

Çalışmada arama yapılan tüm yıllarda toplam 277 bilimsel yayın olduğu, bunlardan 201’inin makale olarak çalışıldığı sonucu elde edilmiştir. İlgili konudaki çalışmaların en çok Amerika Birleşik Devletleri’nde yapıldığı anlaşılmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerini sırasıyla İngiltere, Çin, Avustralya ve Fransa izlemektedir. Almanya ve Rusya’nın birer yayınlı ilgili konuda Web of Science’da yayınlanmış en az yayın sayısına sahip ülkeler olması ise şaşırtıcı bir sonuç ortaya çıkarmıştır.

Konu ile ilgili en çok yayın yapan ilk beş derginin yönetim dergileri olduğu görülmüştür. En fazla yayın ve atıf sayısına sahip Organizations Science dergisi aynı zamanda en yüksek ilişki gücüne de sahip değerdedir. Yayın sayısı üretkenliği ölçerken, alıntı sayısı popülerliği ve etkiyi yansıtmaktadır (Mas-Tur vd., 2020:937). Bu bakımdan Organizations Science dergisi için popüler ve etki alanı yüksektir diyebiliriz. Ancak alanda incelediğimiz konuyla ilgili dergilerde yayın sayılarının az olması çalışmaların artırılması ve stratejik bağlamda detaylandırılması gerektiğini göstermektedir.

Belirli bir konu alanı için makalelerin ve yazarların alaka düzeyini belirlemek için kullanılan ortak atıf analizi sonuçlarını incelediğimizde, Burrell ve Cooper’ın en fazla atıf alan teorisyenler olduğu görülmüştür. Postmodernizm kavramına öncülük eden çalışmalarına birlikte atıf yapılmıştır. Burrell ve Cooper postmodernizmi, modernizm üzerinden irdeleyerek örgütsel analiz ile yorumlamışlardır. Bu noktada yazarlar, yönetim alanında örgüt incelemelerinde “*postmodernist felsefi duruş temsilcileri*” olarak dikkat çekici yazarlardır. Referansa dayalı ortak atıf analizine göre de en çok atıf alan çalışma yine Burrell ve Cooper’a ait 1988 yılında yayınlanmış olan “*Modernism, Postmodernism and Organizational Analysis: An Introduction*” çalışma olmuştur.

Çalışmada örneklemedeki 201 makalede en sık kullanılan anahtar kelimeler de belirlenmek istenmiştir. Ancak analiz sonucunda Web of Science veri tabanında sadece “*modernism ve postmodernism*” kelimeleri gözlemlendiğinden analiz sonuçları yansıtılmamıştır. Sonuç olarak yönetim alanında postmodernizm nosyonu bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak Türkçe literatüre katkı sağlamak amacıyla araştırılmıştır.

Çalışma ile en çok atıf alan kaynaklar, yazarlar ve dokümanlar sunularak, bu konuda gelecekte çalışma yapmak isteyen araştırmacılara kaynak sağlamaktadır. Postmodernizm kavramının yönetim alanındaki çalışmaların kapsam açısından devam ettiği ancak ampirik çalışmaların yok denecek kadar az olduğu açıktır. Literatürde stratejik yorumlamaların eyleme dönüştürülmesi noktasında ilgili çalışmaların artırılması katkı sağlayıcı olacaktır.

Araştırmanın en önemli kısıtı veri tabanının Web of Science ile sınırlandırılmış olmasıdır. Gelecekte yapılması düşünülen araştırmalarda multi disiplinler dağılımı daha net bir şekilde ortaya çıkarabilmek için Web of Science ve Scopus veri tabanlarının birlikte değerlendirmeye alınması daha geniş ve genellenebilir bir çıkarım yapılmasını destekleyecektir. Ayrıca çalışmanın başında belirtildiği gibi entelektüel bakış açısında pek çok alanda tartışılan postmodernizm kavramı farklı alanlarda da bibliyometrik olarak incelenerek literatüre katkı sağlanabilir.

YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Yazar(lar), dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. Mevcut çalışma için mevzuat gereği etik izni alınmaya ihtiyaç yoktur. Bu konuda yazarlar tarafından dergiye “*Etik İznine Gerek Olmadığına Dair Beyan Formu*” gönderilmiştir. Yazar, çalışmanın tüm bölümlerine ve aşamalarına tek başına katkıda bulunmuştur. / **This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. The author(s) sent a signed "Copyright Transfer Form" to the journal. There is no need to obtain ethical permission for the current study as per the legislation. The "Declaration Form Regarding No Ethics Permission Required" was sent to the journal by the authors on this subject. The author contributed to all sections and stages of the study alone.**

KAYNAKÇA

- ALVESSON, Mats (1995), “*The Meaning and Meaninglessness of Postmodernism: Some Ironic Remarks*”, **Organization Studies**, S.16(6), ss.1047-1075.
- ALVESSON, Mats ve DEETZ, Stanley (2006), “*1.7 Critical Theory and Postmodernism Approaches to Organizational Studies*”, **The Sage Handbook of Organization Studies**, Sage Publications, Thousand Oaks - California (US), ss.255-283.
- ANDERSON, Perry (2002), **Postmodernitenin Kökenleri** (Çev. Elçin Gen), İletişim Yayınları, İstanbul.
- ASLAN, Seyfettin ve YILMAZ, Abdullah (2001), “*Modernizme Bir Başkaldırı Projesi Olarak Postmodernizm*”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S.2, ss.93-108.
- ASLANARGUN, Engin (2023), “*Modernite ve Postmodernite Arasında Türk Eğitim Yönetiminin Açmazları*”, **Alanyazın Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi**, S.(Özel Sayı), ss.21-27.
- AYDIN, Mustafa (2009), **Moderniteye Dışarıdan Bakmak**, Açılım Kitap, İstanbul.
- BARRATT, Ed (2002), “*Foucault, Foucauldianism and Human Resource Management*”, **Personnel Review**, S.31(2), ss.189-204.
- BASU, Alaka Malwade (2002), “*Postmodern Contraception: The Use of Traditional Methods of Birth Control Among Upper Class Women in India*”, **Discovering Normality in Health and the Reproductive Body** (Ed. Caroline Bledsoe), Program of African Studies Northwestern University Publisher, Evanston (US), ss.71-81.
- BAUMAN, Zygmunt (2003), “*A Sociological Theory of Postmodernity*”, **Intimations of Postmodernity** (Ed. Zygmunt Bauman), Routledge Publisher, Oxfordshire (UK), ss.215-232.
- BAZRKAR, Ardeshir, HERAVI, Aziz Javanpour ve ABEDZADEH, Mohammad (2014), “*The Impact of Postmodernism on Management and Organization Theories*”, **International Journal of Management and Humanity Sciences**, S.3(8), ss.2739-2743.
- BLOCK, Joern ve FISCH, Christian (2020), “*Eight Tips and Questions for Your Bibliographic Study in Business and Management Research*”, **Management Review Quarterly**, S.70, ss.307-312.
- BOJE, David ve DENNEHY, Raymond (2000), **The Story of Post Modern Management**, Sage Publication, Thousand Oaks - California (US).
- CALAS, Marta B. ve SMIRCICH, Linda (1999), “*Past postmodernism? Reflections and Tentative Directions*”, **Academy of Management Review**, S.24(4), ss.649-671.
- CANCINO, Christian A., MERIGÓ, Jose M. ve CORONADO, Freddy C. (2017), “*A Bibliometric Analysis of Leading Universities in Innovation Research*”, **Journal of Innovations Knowledge**, S.2(3), ss.106-124.
- CHIA, Robert (1995), “*From Modern to Postmodern Organizational Analysis*”, **Organization Studies**, S.16(4), ss.579-604.
- CHIA, Robert (2005), “*Organizational Theory as a Postmodern Science*”, **The Oxford Handbook of Organizational Theory** (Eds. Haridimos Tsoukas, Christian Knudsen), Oxford University Press, Oxford (UK), ss.39-62.

- CLEGG, Stewart (1990), **Modern Organizations: Organization Studies in the Postmodern World**, Sage Publishing, Thousand Oaks – California (US),
- CLEGG, Stewart (2003), “*Managing Organization Futures in a Changing World*”, **The Oxford Handbook of Organizational Theory** (Eds. Haridimos Tsoukas, Christian Knudsen), Oxford University Press, Oxford (UK), ss.536-567.
- CLEGG, Stewart ve KORNBERGER, Martin (2003), “*Modernism, Postmodernism, Management and Organization Theory*”, **Emerald**, S.21, ss.57-88.
- COOPER, Robert ve BURRELL, Gibson (1988), “*Modernism, Postmodernism and Organizational Analysis: An Introduction*”, **Organization Studies**, S.9(1), ss.91-112.
- ERASLAN, Hasan ve ŞENGÜN, İbrahim (2018), “*Postmodernizm Akımı ve İşletme Yönetimine Etkileri*”, **Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, S.2(2), ss.178-193.
- ERDEMİR, Erkan (2013), “*Postmodern Örgüt Kuramı*”, **Örgüt Kuramı** (Ed. Deniz Taşcı, Erkan Erdemir), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, ss.162-185.
- ERDEMİR, Erkan ve KOÇ, Umut (2010), “*Postmodernizm ve Komplekslik: Örgüt Kuramı Bağlamında Paradigmatik Bir Tartışma*”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, S.5(1), ss.25-48.
- FEATHERSTONE, Mike (1988), “*In Pursuit of the Postmodern: An Introduction*”, **Theory, Culture and Society**, S.5(2-3), ss.195-215.
- FETSCHERIN, Marc ve HEINRICH, Daniel (2015), “*Consumer Brand Relationships Research: A Bibliometric Citation Meta-Analysis*”, **Journal of Business Research**, S.68(2), ss.380-390.
- GEPHARD, Robert, BOJE, David M. ve THATCHENKERY, Tojo (1996), “*Postmodern Management and the Coming Crisis of Organizational Analysis*”, **Postmodern Management and Organization Theory** (Eds. David Boje, Robert Gephard, Tojo Thatchenkery), Sage Publishing, Thousand Oaks – California (US).
- GERGEN, Kenneth (1990), “*Toward a Postmodern Psychology*”, **The Humanistic Psychologist**, S.18(1), ss.23-34.
- GIDDENS, Anthony (1998), **Modernliğin Sonuçları** (Çev. Ersin Kuşdil), Ayrıntı Yayınları, Ankara.
- GIDDENS, Anthony ve PIERSON, Christopher (2001), **Modernliği Anlamlandırmak** (Çev. Murat Sağlam, Serhat Uyrukulak), Alfa Yayınları, İstanbul.
- GÜL, Ertan Cem (2016), “*Postmodern Sanrı ve Yabancılaşma Gerçeği*”, **Toros Üniversitesi İİBSF Sosyal Bilimler Dergisi**, S.3(6), ss.75-107.
- HABERMAS, Jurgen (1994), “*Modernlik: Tamamlanmamış Bir Proje*”, **Postmodernizm** (Çev. Gülelgül Naliş, Dumrul Sabuncuoğlu, Deniz Erksan – Ed. Necmi Zeka), Kıyı Yayınları, İstanbul, ss.31-44.
- HALLINGER, Philip ve KOVAČEVIĆ, Jasna (2019), “*A Bibliometric Review of Research on Educational Administration: Science Mapping the Literature, 1960 to 2018*”, **Review of Educational Research**, S.89(3), ss.335-369.
- HARIHARA, Sudan A., PANDEESWARI, Dhanuskodi ve HASSAN, Ahdi (2022), “*Research Trends in Postmodernism: A Bibliometric Analysis*”, **World Journal of English Language**, S.12(2), ss.148-158.
- HARVEY, David (2010), **Postmodernliğin Durumu Kültürel Değişimin Kökenleri** (Çev: Sungur Savran), Metis Yayınları, İstanbul, 5. Baskı.
- HASSARD, John (1999), “*Postmodernism, Philosophy and Management: Concepts and Controversies*”, **International Journal of Management Reviews**, S.1(2), ss.171-195.
- HATIPLER, Mustafa (2023), “*Modernizmden Postmodernizme Aile*”, **Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi**, S.6(4), ss.574-590.
- HELLER, Agnes, FEHER, Ference, ARGİN, Şükrü ve AKINHAY, Osman (1993), **Postmodern Politik Durum**, Öteki Yayıncılık, Ankara.
- HOLLINGER, Robert (1994), **Postmodernism and the Social Sciences: A Thematic Approach**, Sage Publishing, Thousand Oaks – California (US).
- KESKİN, Halit, AKGÜN, Ali Ekber ve KOÇOĞLU, İpek (2016), **Örgüt Teorisi**, Nobel Yayınları, Ankara.

- LINSTEAD, Stephen Andrew ve SMALL, Robert Grafton (1991), “*Nice Jumper, Jim! Dissonance and Emotional Labour in A Management Development Programme*”, **5th European Congress on the Psychology of Work and Organisations**, 24-27 March 1991 – Rouen, University of Rouen Publisher, Rouen (France).
- LYOTARD, Jean François (1984), **The Postmodern Condition: A Report on Knowledge [La condition postmoderne: rapport sur le savoir]** (Çev. G. Bennington, B. Massumi), Manchester University Press, Manchester (UK).
- LYOTARD, Jean François (1997), **Postmodern Durum** (Çev. Ahmet Çiğdem), Vadi Yayınları, İstanbul, 2.Baskı.
- LYOTARD, Jean François (2014), **Postmodern Durum** (Çev. İsmet Birkan), Bilgesu Yayıncılık, İstanbul.
- MAS-TUR, Alicia, KRAUS, Sascha, BRANDTNER, Mario, EWERT, Ralf ve KÜRSTEN, Wolfgang (2020), “*Advances in Management Research: A Bibliometric Overview of the Review of Managerial Science*”, **Review of Managerial Science**, S.14, ss.933-958.
- MCAULEY, John, DUBERLY, Joanne ve JOHNSON, Phil (2007), **Organization Theory: Challenges and Perspectives**, Pearson Education Press, London (UK).
- MURPHY, John W. (1995), **Postmodern Toplumsal Analiz ve Eleştiri** (Çev. Hüsamettin Arslan), Eti Yayıncılık, İstanbul.
- MUTLU, Mehmet Seçkin (2022), “*Postmodern Yönetim Anlayışı ve Kurum İçi İletişim Sivil Havacılıkta Yer Hizmetleri Alanında Kuşaklar Arasında Bir Araştırma*”, **FSM Mesleki Bilimler Dergisi**, S.1(1), ss.58-92.
- PARKER, Martin (1992), “*Post-Modern Organizations or Postmodern Organization Theory*”, **Organization Studies**, S.13(1), ss.1-17.
- PFEFFER, Jeffrey (1993), “*Barriers to the Advancement of Organizational Science: Paradigm Development as a Dependent Variable*”, **Academy of Management Review**, S.18(4), ss.599-620.
- PINKNEY, Thomas (1993), “*Modernism and Post Modernism*”, **The Blackwell Dictionary of Twentieth Century Social Thought** (Ed. William Outwhite, Tom Bottomore), Blackwell Publisher, New Jersey.
- POWER, Michael (1990), “*Modernism, Postmodernism and Organization*”, **The Theory and Philosophy of Organizations** (Ed. John Hassard, Denis Pym), Routledge Publisher, Oxfordshire (UK), ss.109-124.
- SHARIFI, Ayyoob, SIMANGAN, Dahlia ve KANEKO, Shinji (2021), “*Three Decades of Research on Climate Change and Peace: A Bibliometrics Analysis*”, **Sustainability Science**, S.16, ss.1079-1095.
- ŞİŞMAN, Mehmet (1996), “*Postmodernizm Tartışmaları ve Örgüt Kuramındaki Yansımaları*”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, S.7(7), ss.451-464.
- THOMPSON, Jon (1993), **Fiction, Crime, and Empire: Clues to Modernity and Postmodernism**, University of Illinois Press, Champaign (US).
- TOWNSELL, Rhodena (2008), “*A National Look: Epistemology Applied to Postmodernism for the Improvement and Development of Public Education*”, **National Forum of Educational Administration Aand Supervision Journal**, S.25(4), ss.1-10.
- VAN ECK, Nees Jan ve WALTMAN, Ludo (2014), “*Visualizing Bibliometric Networks*”, **Measuring Scholarly Impact** (Ed. Ying Ding, Ronald Rousseu, Dietmar Wolfram), Springer Publisher, Cham, ss.285-320.
- ZEYNEL, Şeyda ve KAYIKÇI, Sabrina (2022), “*Karşılaştırmalı Eleştirel Bir Analiz: Postmodernizm, Modernizmin Devamı Mıdır, Yoksa Ondan Bir Kopuşu Mu Temsil Eder*”, **Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Güncel Araştırmalar I** (Ed. Erdil Durukan, Burak Alkan, Sema Sağlık), Gece Kitaplığı Yayınevi, Ankara, ss.105-128.
- ZUPIC, Ivan ve ČATER, Tomaz (2015), “*Bibliometric Methods in Management and Organization*”, **Organ Res Methods**, S.18, ss.429-472.